גראנדיעזער מאס-מיטינג מיט דער ישראל קאהען דינסטאג, נאוו. 24

סעקרעטאר פון וועלט. ציון ארגאניזאציע

8.30 אוונט אין

ציון זאל

אויפזיכט: ציון קאונסיל

זון אויפגאנג — 7.52.
זון אונטערגאנג — 4.36.

דאס אידישע וואָרט

THE GATEWAY OF THE WEST

The Israelite Daily Press

Vol. 21, No. 261. Monday Nov. 23, 1931.

Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דאנערשטאג יו"ד כסלו, תרצ"ב.

וועטער: קלאר און מילדער

Largest Circulation
of any Newspaper entering Jewish Homes in Western Canada.

מער פארשפרייט
אין די אידישע היימען פון מערב קאנאדע ווי אלע אנדערע אידישע און ענגלישע צייטונגען, צוזאמען

אנב-אורדאא

פון מארק

די אידישע קאנדידאטן און די וואלן

אין די מוניציפאלע וואלן אין ווינ־ניפעג, אין דאס יאר א גרויסער דזאק ווי אידישע קאנדידאטן. און דאס איז באמת א וואונדער: יעד־ער איז, דאך זיכער, אז ער וואלט געקאנט אין דער בעסטער אלדערמאן אין דער בעסטער סקול טראסטי, און — אז ער וואלט שוין "אריינגעזאגט" ווי אזוי, אין ווער האט עס נאך אויב ווייניגער נחת־תוה פון "אריינזאגן", ווי אזוי?

אבער ערשט איז ביי מיר דא געווען אזוי, אין ער געווען "בבחינת מלא מתקה". — ער האט זיך געפילט זיי־ער גליקלאך.

וואס איז די מעשה? ס'האט אים אפגערט א גליק: זיין "אריינזאגע־ריש" איז אפערריכט געווארן אין א ווי־ניגער מער ווי קאנען "אריינזאגן?" פון "דאס אידישע וואָרט" האט ניט געוואלט זיי דרוקן, איז עס נאך בע־ער: וועט ניט בלויז מערב קאנאדע נאר נאנץ אמעריקע און די מדינות בעער ליס לייענען אויף שטיינגען. — אבער האט עס א ווייניגער איר אריינגעזאגט!"

און ווייניגע וועט ווערן פראמי־נענט פון איין עק אידישן גלות ביזן אנדערן, ווי די ירושלים דקאנאדע, וואו עס זיינען דא די אמת'ריקע אריינזאגער . . .

* * *

אבער מיר האבן פארבלאנדזשעט אין אומזער טעמע. — אזוי צי אזוי, אבער אריינזאגן מאסט אפט געלט, אין דייניטיע צייטן הגם אפילו א איר אויסברייגען זיך אויף "אריינזאג־ען", און מען זאגט אריין בלויז דאר־אין, וואו מען קאן עס קריגן אומ־יסט.

האבן מיר אזוי דאס יאר אין פעלד פון צוויי אידישע קאנדידאטן.

דאס — סמתמא זיינען דאס אועלכע, אס מיינען ניט בלויז צו אריינזאגן, אבער טאקע ביזנעס.

אויף וויפיל ס'איז שייך מיר, וואלט איך אלעמאל מיכער פאר לייטישן גוי, ווי פאר א ניט־לייטישן יוד.

אבער אונטער גליכע אומשטענדן, איז אויך זיך סודה זיין אויף מיין ווינניפעגער חבר, וועל איך ניכער זיין — מיין "איינס" אויפן עצטל א גוס פאל זיין שטים צו אן אומ־יכער, און אן ענגלישער — אן ענ־ליש.

אין אין דעם פאל פון די צוויי אי־שע פאנדידאטן, זעט מיר אויס, זיי־ן דא זיכער ניט ווייניגער ווי גליי־כ אומשטענדן, סיידן פאר די וואס ען אויס קענען דער פארטיי וואס זיי־דע פארטרעטן. — נו, איז דאדאך ניט: זאלן זיי שטימען פאר ווע־ן זיי ווילן. — איז זאג זיי קיין עות ניט און גיב זיי קיין עצות ניט. יעדנפאלס, א פאר ווערטער מעג־יך דאך זאגן וועגן זיי, — פארט־נען זיי דאך אחינו בני ישראל, און איז אזוי א שטיקל אידישער ענין.

* * *

ארד איך אייך א סך דערציילן ן דזשאן בלומבערג, אלדערמאן ווידאס?

אכט זיך, אז איר קאנט אים לייג־ן פאר־מיר: וועז איך בין אנגע־ען קיין ווינניפעג מיט 11 יאר צו־ן, האט מען שוין פון אים געהערט, ש פון מיר האט איר נאך דאן ר־ער ניט געוואוסט.

ער איז שוין א תושב אין סיטי־ן איך בין אלדערמאן. ס'איז ן לאנג ער אין אלדערמאן. ס'איז נאך שווער פארצושטעלן דעם סי־ן האל אן בלומבערג און אן זיין מאוועור, הילליגער שטים, וואס ט זיך הערן תמיד ווען אים זעט ס, אז אן עוק ווערט באגאנען.

בלומבערג איז אן ענגלישער איד, ן פולט דערפאר ניט קיין גלות אויף נע פייעצט. ער האט אלעמען ן כל, און האט ניט מורא צו זאגן אס ער מיינט צו די "חשוב'סטע מאס באלעבאטים".

אין וואס איז שייך פערזענלאכע נות און קריגודעס פון ביריבער, איז ך הייניער ניט מער גרייט פון אים ן ווינצושטעלן זיך פאר די געקריגודע ן. — און ער פילט זיך דא באזונ־ן רס אין דער היים, ווען ער דארף מסן פאר נערעפטיקייט.

און זייט זיכער: צו בלומבערגס מאוועור שטימט הערט מען: זיך צו־ן סיטי האל מיט דרך־ארץ.

ן אידישקייט מאנט ער אזוי ן מאר, אז ס'איז מאר אים די נא־ן לאכסטע זאך, פונקט ווי זיין שטים. ן ער איז טעטיק אויף א נאנצער ן געבוים אינם הינג אידישן גע־ן אידישן אינם הינג אידישן גע־ן אויף אלע אנדערע אידישע

דער פינאנציעלער מצב פונם סאָוועטן-פאַרבאַנד ::

(פון אונזער ספּעץ. קאָרעספּאָנדענט)
י. ב. אלטער

די פינאנציעלע קריזיס פון דער גאנצער וועלט זייגען לעצטנס איינגע־טרייסלט געוואָרן פון א ידיעה, אז דער סאָוועטן פאַרבאַנד האט בדעה צו אפזאגן זיך פון צו צאָלן די אויס־ענדישע חובות. די דאָזיקע שלעכטע בשורה, וועלכע איז תוכ־ה אפגעלייקנט געוואָרן דורך די געהעריקע סאָוועט־שע אינסטאנציעס, האט צווישן דעם בריישן עולם ארויסגערופן א באגער צו דערהאלטן א געוויס אין קלאָר ביזלד זיינען די פינאנציעלע טראנסאקציעס, וואס די מאסקווער מושלים האבן ביז איצט געהאט מיט די קאפיטאליסט־שע מדינות. ס'ווילט זיך יעדן איינעם וויסן ווי גרויס ס'זיינען די חובות פון לגבי דער ברייטער וועלט און וואס מען טראכט אינם קרעמל מכח די פאראויסטייענדע געלט־אפצאלונגען. נאך אין מאי 1920 איז ארויסגע־פאלן קיין אויסלאנד די ערשטע סאָ־וועטישע אנלייה־דעלעגאציע, מיט קרא־סינען אויפן שפּיץ, צו פירן אונטער־האנדלונגען מיט די אנגעזעהענע באנ־קירן מכח א חלואה. דער דאמאלסטי־ריקער משא ומתן האט צו קיין גוטע רעזולטאטן ניט געבראכט: מען האט ניט געהאט קיין לגלוכן אינם אריכת־ימים פונם נייעם רעשים און מען האט ניט געוואלט אריינגהאנדל קיין גרויסע געלדער אין א לאנד, וואס האט זיך נאך געפונען אין א נאר־רעוואלו־טיגען אויפן שפּיץ, צו פירן אונטער־האנדלונגען מיט די אנגעזעענע באנ־קירן מכח א חלואה. דער דאמאלסטי־ריקער משא ומתן האט צו קיין גוטע רעזולטאטן ניט געבראכט: מען האט ניט געהאט קיין לגלוכן אינם אריכת־ימים פונם נייעם רעשים און מען האט ניט געוואלט אריינגהאנדל קיין גרויסע געלדער אין א נאר־רעוואלו־טיגען לאנד.

איבערהויפט איז דערצו דער באר־פאסיש געווען אין דייטשלאנד, וואו מ'האט זיך געגרייטיקט אין גרויסן רו־מיגן מאנד, ס'איז איבערגיין צו זאגן, אז די קאמוניסטן האבן מיט א ברייד־טער האנט אויסגענוצט דאס "גוט־הארציקייט" פונם דייטשן אינדוסט־ריעלער; ווי די לעצטע באריכטן פון די ברעלינער האנדלס־קאמערן באר־ווייזן, איז בלויז אונטער דער נאָ־דאמטע פון דער "מלוכה קרעדיטוס־געוואָרן פאר די באלשעוויקעס א סו־מע פון 850 מיליאן מארק. צו אם דעם אונטערוויין כסום דארף מען איצט צוליינן די ניט קלענערע קרע־דיטן, וואס די קרעפּעלער ליים האבן ארויסבאקומען פון פריוואטע קויאוק־ה. ה. פון באנקירן, פאבריקאנטן דאס מוחרים, וועלכע האבן אויף זייער אייג־נער אחריות געפירט געשעפטן מיט מאסקווע.

ווי קאמפּעטענט פּרעזענט־ניכן איבער, איז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד אין דער ווירטשאפט־ליכער פון הונגערן. טאָג־אין־טאָג, אין דער לאנד ביז העכער א מיליארד דולאַרס מאַרקן.

דער צווייטער גרויסער קרעדיטאר פון די סאָוועטן איז ענגלאנד. דער דיריקטאר פונם דעפארטמענט פארן אויסלענדישן האנדל, סער כיילמאן אָנג, האט אין איינער פון די לעצטע רעדסיעס פונם פרעזידיום פארלאמענט, באשטעטיקט, אז ביזן דרייטן אקטאָ־בער 1931 איז דורך דער רעגירונג גאראנטירט געוואָרן א סומע פון 10,893,106 פונט שטערלינג. עס פעלן אויף ניט קיין פריוואטע, אייג־נטלעכע קרעדיטן: די באלשעוויקעס נעמען ביי די ענגלישע פירמעס פעטע האנט־געלדער איבן חשבון פון די פארשיידענע סחורות, — געהייליגן פור טערוואלד, פוטער, — וואס זיי דארפן צושטעלן קיין ענגלאנד אין נעבן אויוים. דורך דער מלוכה ניט נאראנ־טירטע וועקסלן פאר די באלשעוויקעס נען, וואס זיי אליין מאכן. אם די אלע טראנסאקציעס באטרעפן א חשבון פון כסמט צען מיליאן פונט שטער־לינג, ס'איז כדאי צו דערמאנען, אז אנהויב אויגוסט האט בלויז דער באנק פון דער צוויישאפט פאר האנ־דעל מיט אויסלאנד אויפגעגעבן פאר די באלשעוויקעס א קרעדיט פון אן ערך פון 25 מיליאן דאלאר. מען קאן מאמענט אין דער סאָוועטן פאַרבאנד שולדיק דער וועגט אן ערך פון פינף הונדערט מיליאן דאלאר.

ווען אם די אלע חובות וואלטן גע־ווען פון לאנגע טערמינען, וואלטן די קאמוניסטן איצט פון קיין צער ניט געווארן־אוס. די צרה איז אבער, וואס דער סאָוועטן פאַרבאנד האט בדעה צו כעטע אומעטום זייגען די חלואות גע־נעבן געווארן אויף א קורצער צייט; בלויז אין דייטשלאנד און אין ענגי־לאנד זייגען א טייל וועקסלען אויס־גשטעלט געווארן אויף דרייסיק חדר־שים; די איבערגיקע, נאר אויף איין יאר.

וואס פאר א מיטלען האט די סאָ־וועטישע רעגירונג בדעה צו באנוצן כדי צו דעקן אירע געשוואלענע חו־בות אין דער נעהערייקער צייט? ווי אזוי וועט זי פארקלענערן אירע שולדן לגבי אויסלאנד? ס'איז קלאר פאר יעדן מענשן, וואס האט די מינדסטע אנונג אין ענינ־ן קאמערץ, אז דערצו זיינען פאראן בלויז דרי וועגן: פאר־גרעסערן דעם עקספּארט, אדער פאר־קלענערן דעם אימפּארט אן וואס ווייט־מיטלען קען דעם סאָוועטישן "דאס־פינג" אין באקעמפן מיט אלע כחות דעם מבול פון רוסישער סחורה.

מען דארף אויף ניט פארגעסן, אז ניט געקוקט אויף אלע איבערמענש־לאכע אנשטרענגונגען זייגען די באלי־שעוויקעס ניט בכוח צו דערפירן דעם עקספּארט ביז א מדרגה, וואס זאל דערלויבן מיטן אפּגעלייגטן געלט דעקן זייערע שולדן. זיי דאנקען אויסי־גשטעלט אז אינם יאר 1933 זאל דער עקספּארט וואקסן מיט נאנצע 250% אינם צוגלייך מיטן יאר 1928, — אבער אין דער ווירקלאכקייט" האבן זיי דעם דאזיקן דראסטישן פלאן ניט לאכע קאלסקוועגן. געווען שוין טע, ווען מען האט מורא געהאט פאר אנטיסעמיטיש־טעראריסטישע אטע־טאטן אויף אידישע אינסטיטוציעס און אויף אפילו אויף אידישע וואוינ־קוואַרטאלן. דארום האבן זיך די אידן דאס מאל ניט באנוגנט מיט אומרו־איטער פאנגיק, נאר זיי זייגען באייי־נעם פאנגיק געגאנגען וואַרענען דער רעמי־רונג דו דיזערייטס חיטער פונם לאנד. אבן די רעגירונג האט פאר־שטאנען דו אלגעמיינע בעפאלן פון אוא אויפהעצערישער באוועגונג פאר דער הר אן אדרעגונג פונם נאנצן לאנד אז זי האט טאקע באלד גע־לייגט אויף איר דייער א שארפן אויג, בדי צו דערשטיקן זי שוין אין אנהויב פון איר אנטוויקלונג. דאס אן איר אויף אין א גרויסער מאס געלונגען אין אידישע באפעלקערונג אין דעם דאזיקן ווינטיקן פאל. אבסאלוט צופרידן מיט דער שטילקייט אין ענער נישער קענן אקציע פון די שטאטלא־כע מאכט הייטער.

די געפאר פון פאנראטען, אדער קלענערע אנטיסעמיטישע עקסצעסן איז אויף אזוי ווי זי איז גע־קומען פון די אידישע באפעלקערונג איז אויסגעשטאנען פראקטיק אין דער קרעדיט־פאליטיק און אין דער פאלקס־ווירטשאפט. אם די ערה, וואס האט זיך איינגעריגערט קענן אידן אויף אן אנדערע מזרח אייראָפּעאישע מלוכ־כות, וועט מען אין פאראבאנד־נע אנטיסעמיטישע פראקטיק אין דער קרעדיט־פאליטיק און אין דער פאלקס־ווירטשאפט. אם די ערה, וואס האט זיך איינגעריגערט קענן אידן אויף אן אנדערע ערד אויסגעשטאנען אין נאר וואס ארויס האט מעמואר־בוך פון פרוי וואזשאני איבער דער קאריערע פון איר מאן דר. ווילהעלם וואזשאני, וועלכער איז געווען פינאנצ מיניסטער אין צוויי אונגאנדישע רעגירונגען. דאס בוך וויזט א נאנץ אנדערן שפּיגל פון אידישער מאכט און איינפלוס אין דער אמאליקער אונגארן. אידן זיינען געווען פריי אין זיי האבן געשאפן דעם וואוילשטאנד פונם לאנד. פעאיקע אי־דישע פערזענלאכקייטן זיינען געווען געווארן פונם קאיזער און זיינע העכ־סטע קריסטלאכע וועגעס אויף נאר הויבע און העכסטע עמטער פון לאנד. מען האט ניט געמאכט קיין חילוק צווישן איד און קריסט אין כלוכה דינסט, און דאס לאנד איז געווארן דער כסדר־שטארקער, רייכער און ווייטער־זיכטיג. די פאמיליע פונם אידישן מיניסטער וואזשאני האט פארערט מיט דער קאיזערלאכער פאמיליע חיימיש און געזעלשאפטלאך. אפילו די קינער האבן זיך געשפּילט צוזאמ־מען. קאיזער קארל האט געזאגט מר־לך זיין אידישן מיניסטער, פארוואס ער האט געגלויבט א ציון. אז קארדי־נאל ערצבישאף פיפל האט געוואלט מעשפּיג זיין זאגן קאיזער, ער זאל־נים נאמיניר־ן דר. וואזשאני צום גע־היימן ראט פונם פינאנצן מיניסטעריום יועצים. ווייל דאס וואלט געווען דער ערשטער אדר אין סקרייב־אוט־נארן מיט אוא הויכן אמט. דער קאיזער איז דוקא געווען צופרידן־ווייל דר. וואזשאני בלייבט ווייטער געטרייו דאס אידישקייט און דעם אר־דיישן דת.

("איטא")

אידישע זאָרגן אין אונגארן :

(ספּעצ. פאר "דאס אידישע וואָרט")
פון א. ווינער

לאכע קאלסקוועגנען. געווען שוין מעמ. ווען מען האט מורא געהאט פאר אנטיסעמיטיש־טעראריסטישע אטע־טאטן אויף אידישע אינסטיטוציעס און אויף אפילו אויף אידישע וואוינ־קוואַרטאלן. דארום האבן זיך די אידן דאס מאל ניט באנוגנט מיט אומרו איפער פאנגיק, נאר זיי זיינען באייי־נעם פאנגיק געגאנגען וואַרענען דער רעמי־רונג דו דיזערייטס חיטער פונם לאנד. אבן די רעגירונג האט פאר־שטאנען דו אלגעמיינע בעפאלן פון אוא אויפהעצערישער באוועגונג פאר דער הר אן אדרעגונג פונם נאנצן לאנד אז זי האט טאקע באלד גע־לייגט אויף איר דייער א שארפן אויג, בדי צו דערשטיקן זי שוין אין אנהויב פון איר אנטוויקלונג. דאס אן איר אויף אין א גרויסער מאס געלונגען אין דער אידישע באפעלקערונג אין דעם דאזיקן ווינטיקן פאל. אבסאלוט צופרידן מיט דער שטילקייט אין ענער נישער קענן אקציע פון די שטאטלא־כע מאכט הייטער.

די געפאר פון פאנראטען, אדער קלענערע אנטיסעמיטישע עקסצעסן איז אויף אזוי ווי זי איז גע־קומען פון די אידישע באפעלקערונג איז אויסגעשטאנען פראקטיק אין דער קרעדיט־פאליטיק און אין דער פאלקס־ווירטשאפט. אם די ערה, וואס האט זיך איינגעריגערט קענן אידן אויף אן אנדערע מזרח אייראָפּעאישע מלוכ־כות, וועט מען אין פאראבאנד־נע אנטיסעמיטישע פראקטיק אין דער קרעדיט־פאליטיק און אין דער פאלקס־ווירטשאפט. אם די ערה, וואס האט זיך איינגעריגערט קענן אידן אויף אן אנדערע שווע־רגרויסער נוטלאנע ביי די ברייטע אידישע פאלקס שיכטן, ספּעציעל אין די גרעסערע שטעט.

ווייל ניט בלויז די פאליטישע לאגע פון אונגארישן אידנטום, נאר אויך די עקאָנאָמישע האט זיך גוזאלדיק פארגעגרט אין פאדלייך צו אמאלי־קע צייטן. פארן קריג אין כמעט נים געווען קיין פארמער איד אין אונגארן, עקאָנאָמיש איז דאס אונגארישע אידנ־טום געווען אן איזערנער מויער, כמ־עט ווי אין דייטשלאנד, אבער הייב־טיקן מאנ אז דאס מאל באלד גע־לייגט אויף איר דייער א שארפן אויג, בדי צו דערשטיקן זי שוין אין אנהויב פון איר אנטוויקלונג. דאס אן איר אויף אין א גרויסער מאס געלונגען אין דער אידישע באפעלקערונג אין דעם דאזיקן ווינטיקן פאל. אבסאלוט צופרידן מיט דער שטילקייט אין ענער נישער קענן אקציע פון די שטאטלא־כע מאכט הייטער.

די געפאר פון פאנראטען, אדער קלענערע אנטיסעמיטישע עקסצעסן איז אויף אזוי ווי זי איז גע־קומען פון די אידישע באפעלקערונג איז אויסגעשטאנען פון דער אינדוס־טריעלער בורזשואזיע, אין דער אידישע פאלקס שיכטן, ספּעציעל אין די גרעסערע שטעט.

ווייל ניט בלויז די פאליטישע לאגע פון אונגארישן אידנטום, נאר אויך די עקאָנאָמישע האט זיך גוזאלדיק פארגעגרט אין פאדלייך צו אמאלי־קע צייטן. פארן קריג אין כמעט נים געווען קיין פארמער איד אין אונגארן, עקאָנאָמיש איז דאס אונגארישע אידנ־טום געווען אן איזערנער מויער, כמ־עט ווי אין דייטשלאנד, אבער הייב־טיקן מאנ אז דאס מאל באלד גע־לייגט אויף איר דייער א שארפן אויג, בדי צו דערשטיקן זי שוין אין אנהויב פון איר אנטוויקלונג. דאס אן איר אויף אין א גרויסער מאס געלונגען אין דער אידישע באפעלקערונג אין דעם דאזיקן ווינטיקן פאל. אבסאלוט צופרידן מיט דער שטילקייט אין ענער נישער קענן אקציע פון די שטאטלא־כע מאכט הייטער.

אין דער ביבל ווערט דערציילט, אז שלמה המלך האט געשריבן שיר־ן אויף לאנד אופיר און זיי האבן זיך אומגע־קערט פון באלארן מיט אוצרות, עס איז קיין פראגע נים, אז דאס איז א געשיכטלאכער פאקט, פונקטשטוינען זיינען זיי אריבער אין איין טייל, אין "אופיר" אויף א מיינונג, אז מיט טויזנ־טער יאר צוריק האט זיך געשפּונען א ריכטיגער קאמפּעניע פון אין אויפ־ער דער אלטן דעריבער, אז "אופיר" איז די הייניטיקע פערא אין אז דער נאמען אין דער אלטער ווירטשאפט אויפגעלעבט געווארן. עס זיינען געווען זייער ערנסט סכנות, ווייל דער אלגעמיינער עקאָנאָמישער ריזיס אין לאנד האט געשאפן א נייע שטארקע אויפגאבס פעאיקייט פאר די געפערלי־כע זייטן פון דער נייע געזעלשאפט־ליכער ווירטשאפט פון דער ערשטער אמ־ט פון 850 מיליאן מארק. צו אם דעם אונטערוויין כסום דארף מען איצט צוליינן די ניט קלענערע קרע־דיטן, וואס די קרעפּעלער ליים האבן ארויסבאקומען פון פריוואטע קויאוק־ה. ה. פון באנקירן, פאבריקאנטן דאס מוחרים, וועלכע האבן אויף זייער אייג־נער אחריות געפירט געשעפטן מיט מאסקווע.

ווי קאמפּעטענט פּרעזענטן ניכן איבער, איז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד שולדיק פון הונגערן. טאָג־אין־טאָג, אין דער לאנד ביז העכער א מיליארד דולאַרס מארקן.

דער צווייטער גרויסער קרעדיטאר פון די סאָוועטן איז ענגלאנד. דער דיריקטאר פונם דעפארטמענט פארן אויסלענדישן האנדל, סער כיילמאן אָנג, האט אין איינער פון די לעצטע רעדסיעס פונם פרעזידיום פארלאמענט, באשטעטיקט, אז ביזן דרייטן אקטאָ־בער 1931 איז דורך דער רעגירונג גאראנטירט געוואָרן א סומע פון 10,893,106 פונט שטערלינג. עס פעלן אויף ניט קיין פריוואטע, אייג־נטלעכע קרעדיטן: די באלשעוויקעס נעמען ביי די ענגלישע פירמעס פעטע האנט־געלדער איבן חשבון פון די פארשיידענע סחורות, — געהייליגן פור טערוואלד, פוטער, — וואס זיי דארפן צושטעלן קיין ענגלאנד אין נעבן אויוים. דורך דער מלוכה ניט נאראנ־טירטע וועקסלן פאר די באלשעוויקעס נען, וואס זיי אליין מאכן. אם די אלע טראנסאקציעס באטרעפן א חשבון פון כסמט צען מיליאן פונט שטערלי־נג, ס'איז כדאי צו דערמאנען, אז אנהויב אויגוסט האט בלויז דער באנק פון דער צוויישאפט פאר האנ־דעל מיט אויסלאנד אויפגעגעבן פאר די באלשעוויקעס א קרעדיט פון אן ערך פון 25 מיליאן דאלאר. מען קאן מאמענט אין דער סאָוועטן פאַרבאנד שולדיק דער וועגט אן ערך פון פינף הונדערט מיליאן דאלאר.

ווען אם די אלע חובות וואלטן גע־ווען אויפגעגעבן אין דער נאנצער וועלט זייגען לעצטנס אויפגע־טרייסלט געוואָרן פון קיין צער ניט געווען. אויפ־ס, די צרה איז אבער, וואס דער לאנד אפזאגן זיך פון צו צאָלן די אויס־ענדישע חובות, די דאזיקע שלעכטע בשורה, וועלכע איז תוכ־ה אפגעלייקנט געוואָרן דורך די געהעריקע סאָוועט־שע אינסטאנציעס, האט צווישן דעם בריישן עולם ארויסגערופן א באגער צו דערהאלטן א געוויס אין גרויסן רו־היגן די פינאנציעלע טראנסאקציעס, וואס די מאסקווער מושלים האבן ביז איצט געהאט מיט די קאפיטאליסט־שע מדינות. ס'ווילט זיך יעדן איינעם וויסן ווי גרויס ס'זיינען די חובות פון דעם פאלקס־קאמיסאריאט פון פינאנצן מיט טראכט אינם קרעמל מכח די פאראויסטייענדע געלט־אפצאלונגען.

נאך אין מאי 1920 איז ארויסגע־פאלן קיין לאנדן אויסלאנד די ערשטע סאָ־וועטישע אנלייה־דעלעגאציע, מיט קרא־סינען אויפן שפּיץ, צו פירן אונטער־האנדלונגען מיט די אנגעזעענע באנ־קירן מכח א חלואה. דער דאמאלסטי־ריקער משא ומתן האט צו קיין גוטע רעזולטאטן ניט געבראכט: מען האט ניט געהאט קיין לגלוכן אינם אריכת־ימים פונם נייעם רעשים און מען האט ניט געוואלט אריינגהאנדל קיין גרויסע געלדער אין א נאר־רעוואלו־טיגען לאנד, וואס האט זיך נאך פאראן אין לאנד.

אנאלאיזירנדיק דיבאריכטן, וואס ווערן פובליצירט דורך דעם סאָוועטע־שען אינשאמלט פאר אויסלענדישן האנדל, קומט מען צום באשלוס, אז ביים איצטיקן מאמענט האבן ניט די באלשעוויקעס קיין איינזיכט צו גע־בען זייער עקספּארט אם א גרעסערן אימ־פולס, שוין אינם לעצטן יאר איז דער ציאנערער תחו ובחרי־צישאנט. ערשט מיטן אנהויב פון דער באקאנטער "נעפּ"־תקופה האבן זיך אנגעפאנגען רעגולירער מסחר־באציאונגען צווישן דעם סאָוועטן פאַרבאנד און דעם אר־בעריקן וועלט טייל און צוזאמען מיט זיי איז אויך געלונגען די סאָוועטישע פאַרשטייער צו פאַרשטאַרקן דאס קרעדיט פעאיקייט פון זייער לאנד.

איבערהויפט איז דערצו דער באר־פאסיש געווען אין דייטשלאנד, וואו מ'האט זיך געגרייטיקט אין גרויסן רו־מיגן מאנד, ס'איז איבערגיין צו זאגן, אז די קאמוניסטן האבן מיט א ברייד־טער האנט אויסגענוצט דאס "גוט־הארציקייט" פונם דייטשן אינדוסט־ריעלער; ווי די לעצטע באריכטן פון די ברעלינער האנדלס־קאמערן באר־ווייזן, איז בלויז אונטער דער נאָ־דאמטע פון דער מלוכה קרעדיטוס־געוואָרן פאר די באלשעוויקעס א סו־מע פון 850 מיליאן מארק. צו אם דעם אונטערוויין כסום דארף מען איצט צוליינן די ניט קלענערע קרע־דיטן, וואס די קרעפּעלער ליים האבן ארויסבאקומען פון פריוואטע קויאוק־ה. ה. פון באנקירן, פאבריקאנטן דאס מוחרים, וועלכע האבן אויף זייער אייג־נער אחריות געפירט געשעפטן מיט מאסקווע.

ווי קאמפּעטענט פּרעזענטן ניכן איבער, איז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד שולדיק פון הונגערן. טאָג־אין־טאָג, אין דער לאנד ביז העכער א מיליארד דולאַרס מארקן.

דער צווייטער גרויסער קרעדיטאר פון די סאָוועטן איז ענגלאנד. דער דיריקטאר פונם דעפארטמענט פארן אויסלענדישן האנדל, סער כיילמאן אָנג, האט אין איינער פון די לעצטע רעדסיעס פונם פרעזידיום פארלאמענט, באשטעטיקט, אז ביזן דרייטן אקטאָ־בער 1931 איז דורך דער רעגירונג גאראנטירט געוואָרן א סומע פון 10,893,106 פונט שטערלינג. עס פעלן אויף ניט קיין פריוואטע, אייג־נטלעכע קרעדיטן: די באלשעוויקעס נעמען ביי די ענגלישע פירמעס פעטע האנט־געלדער איבן חשבון פון די פארשיידענע סחורות, — געהייליגן פור טערוואלד, פוטער, — וואס זיי דארפן צושטעלן קיין ענגלאנד אין נעבן אויוים. דורך דער מלוכה ניט נאראנ־טירטע וועקסלן פאר די באלשעוויקעס נען, וואס זיי אליין מאכן. אם די אלע טראנסאקציעס באטרעפן א חשבון פון כסמט צען מיליאן פונט שטערלי־נג, ס'איז כדאי צו דערמאנען, אז אנהויב אויגוסט האט בלויז דער באנק פון דער צוויישאפט פאר האנ־דעל מיט אויסלאנד אויפגעגעבן פאר די באלשעוויקעס א קרעדיט פון אן ערך פון 25 מיליאן דאלאר. מען קאן מאמענט אין דער סאָוועטן פאַרבאנד שולדיק דער וועגט אן ערך פון פינף הונדערט מיליאן דאלאר.

ווען אם די אלע חובות וואלטן גע־

דאָס וואונדערלאכע לאנד פערו, וואו אן אמעריקאנער עקספּעדיציע האָט געמאכט גרויסע אנטדעקונגען :

פון נ. פאדאלסקי

אין דער ווערט דערציילט, אז שלמה המלך האט געשריבן שיר־ן אויף לאנד אופיר און זיי האבן זיך אומגע־קערט פון באלארן מיט אוצרות, עס איז קיין פראגע נים, אז דאס איז א געשיכטלאכער פאקט, פונקטשטוינען זיינען זיי אריבער אין איין טייל, אין "אופיר" אויף א מיינונג, אז מיט טויזנ־טער יאר צוריק האט זיך געשפּונען א ריכטיגער קאמפּעניע פון אין אויפ־ער דער אלטן דעריבער, אז "אופיר" איז די הייניטיקע פערא אין אז דער נאמען שטעמט אויף פארבינדונג אין דער אלטער ווירטשאפט. דאס אן איז אויך אין דער אלטער ווירטשאפט אויפגעלעבט געווארן. עס זיינען געווען זייער ערנסט סכנות, ווייל דער אלגעמיינער עקאָנאָמישער ריזיס אין לאנד האט געשאפן א נייע שטארקע אויפגאבס פעאיקייט פאר די געפערלי־כע זייטן פון דער נייע געזעלשאפט־ליכער ווירטשאפט פון דער ערשטער אמ־ט פון 850 מיליאן מארק. צו אם דעם אונטערוויין כסום דארף מען איצט צוליינן די ניט קלענערע קרע־דיטן, וואס די קרעפּעלער ליים האבן ארויסבאקומען פון פריוואטע קויאוק־ה. ה. פון באנקירן, פאבריקאנטן דאס מוחרים, וועלכע האבן אויף זייער אייג־נער אחריות געפירט געשעפטן מיט מאסקווע.

ווי קאמפּעטענט פּרעזענטן ניכן איבער, איז דער סאָוועטן־פאַרבאַנד שולדיק פון הונגערן. טאָג־אין־טאָג, אין דער לאנד ביז העכער א מיליארד דולאַרס מארקן.

דער צווייטער גרויסער קרעדיטאר פון די סאָוועטן איז ענגלאנד. דער דיריקטאר פונם דעפארטמענט פארן אויסלענדישן האנדל, סער כיילמאן אָנג, האט אין איינער פון די לעצטע רעדסיעס פונם פרעזידיום פארלאמענט, באשטעטיקט, אז ביזן דרייטן אקטאָ־בער 1931 איז דורך דער רעגירונג גאראנטירט געוואָרן א סומע פון 10,893,106 פונט שטערלינג. עס פעלן אויף ניט קיין פריוואטע, אייג־נטלעכע קרעדיטן: די באלשעוויקעס נעמען ביי די ענגלישע פירמעס פעטע האנט־געלדער איבן חשבון פון די פארשיידענע סחורות, — געהייליגן פור טערוואלד, פוטער, — וואס זיי דארפן צושטעלן קיין ענגלאנד אין נעבן אויוים. דורך דער מלוכה ניט נאראנ־טירטע וועקסלן פאר די באלשעוויקעס נען, וואס זיי אליין מאכן. אם די אלע טראנסאקציעס באטרעפן א חשבון פון כסמט צען מיליאן פונט שטערלי־נג, ס'איז כדאי צו דערמאנען, אז אנהויב אויגוסט האט בלויז דער באנק פון דער צוויישאפט פאר האנ־דעל מיט אויסלאנד אויפגעגעבן פאר די באלשעוויקעס א קרעדיט פון אן ערך פון 25 מיליאן דאלאר. מען קאן מאמענט אין דער סאָוועטן פאַרבאנד שולדיק דער וועגט אן ערך פון פינף הונדערט מיליאן דאלאר.

ווען אם די אלע חובות וואלטן גע־

דער פינאנציעלער מצב פונם סאָוועטן-פאַרבאַנד :: (פון אונזער ספּעץ. קאָרעספּאָנדענט) י. ב. אלטער

אידישע זאָרגן אין אונגארן : (ספּעץ. פאר "דאס אידישע וואָרט") פון א. ווינער

דאָס וואונדערלאכע לאנד פערו, וואו אן אמעריקאנער עקספּעדיציע האָט געמאכט גרויסע אנטדעקונגען : פון נ. פאדאלסקי

(פון אונזער ספּעץ. קאָרעספּאָנדענט)
י. ב. אלטער

א. א. היפּס און די קאָמוניסטן

זאָל עס ניט זיין קיין איינזאמער פּראָצעס!

THE ISRAELITE PRESS

The only Jewish Newspaper in Western Canada.

צידישע וואָרט

Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.

Subscription: $6.00 per year.
WINNIPEG — MANITOBA
Established 1910 Phones: 55 409—52 213

גליק און ראכע

סענסאציאנעלער ראמאן

פון א. א.

(פארזעצונג)

ווידער האבן זיי זיך ווי אטעמלאז איינגעהערט, עס זיינען געווען שרעקלאכע מינוטן פאר די מענער, ווען זיי זאלן ניט הערן א צווייטן רוף, דאן איז א באוויין, דאס זייער יונגער באלעבאס אין פארלאגן.

זיי האבן געשוידערט, און אייניקע פון די מענער האבן געמורמלט א געבעט.

זייערע ערנסטע געזיכטער האבן פלוצלונג אנגענומען צו שטראלן, זיי האבן פון גאנץ ווייט דערהערט דעם צווייטן אויסרוף, דאן איז א איתת אויסרוף, דאס איז א באוויין דאס זייער יונגער באלעבאס נייט מוטיק פארהאוים.

יערע מעקונדע איז פאר די מענער פון זיך הערן?

קיין זאך האט זיך ניט געהערט, אלעס איז געבליבן טויט שטיל.

— וואס זאל עס בארייטן

— אבער — גאט — וואס איז עס געווען?

עס האט שרעקלאך אנגעפאנגען צו קראכן, אזוי ווי אונטער זיי וואלט דער גאנצער בארג וועלן איינפאלן און צוליך האבן זיך פון ווייטן געהערט א פארשטיקטער, שטילער געשריי, דאן איז אלעס ווידער געבליבן שטיל.

ווייניפעג

דארף א שטארקע

פינאנציעלע פירערשאפט

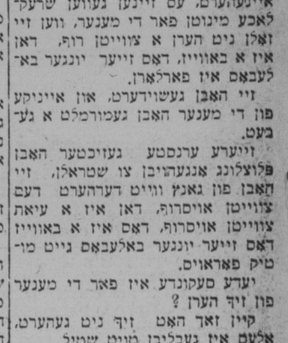

פאר מעיאר

באצייכנט אייער באלאט

DEACON 1

שטימט: היינטיקן פרייטאג

לייף יינשורענס

צו א נידעריקן רייט

יד קאנט באיינן אייער אפגעשוואכטן עסטייט צו זיין פריערדיקן ווערט באלד דורך מיטלען פון א

מיוטשועל לייף אף קענעדא
"נידעריקע רייט לייף" פאליסי

צום בייספיל, א $10,000 פאליסי פארערט א יערלעכע צאלונג פון בלויז $187.10 אין עקסטר פון 30 יאר, און: די דאזיגע סומע ווערט יערן יאר פארהעכערט צוליב דער אויסטיילונג פון דיווידענדן.

אויב פארגעזוינן קאנען די דיווידענדן ענטוקן ווערן צו פארגרעסערן די סומע פון אינשורענס אדער זיי קאנען איבערגעלאזן ווערן אויף דעפאזיט ביי דער קאמפאני, אויף אינטערעסט, און צענטגס צו צאלן ווייטערע פרעמיעס.

לייף אינשורענס אין די אומפארגלייכבארע אינוועסטירונג

. . . . עס זיינען דא נימא קיין איינשרייבונגס ווערטן.

לייף אינשורענס איז דער איינציקער וועג וואס וועט געפארן אייך און אייערע צו נאראנטירטער אומאפהייניגקייט, ווייל די ווערטן פון לייף אינשורענס פאליסיס ווערן ניט פארמינערט מיט ענדערונגען אין עקאנאמישע צושטאנדן.

אנערקענענדיק די אויסערגעוויינלעכע פארדיינסטן פון לייף אינשורענס אלס אן אינוועסטמענט, טוען ביזנעס און פראפעסיאנעלע מענער און פרויען, לייבארערס, פארמערס און א. וו. אינוועסטירן זייער געלט אין מיוטשועל לייף אף קענעדא לאן רייט לייף, ענראוועגס, פענסיע, פאמיליע אינקאם און אנדערע פארטן פאליסיס.

מיר ווערן זיין צופרידן צו זאגן אייך דעם קאסט פון א לאן רייט לייף, אדער אנדער פאליסי פאר וועלכער עס איז באשטימטער סומע פאר אייך זעלבסט, שניידט איצט אויס דעם קופאן און מעלט אים צו אונזער הער אפיס פאר אינפארמאציע, אדער קומט אריין אין אונזער לאקאל אפיס.

זאל די שטארקייט פון דער מיוטשועל זיין אייער באשיצונג >

THE **Mutual Life** Assurance Company of Canada

Head Office: Waterloo, Ont. *Established 1869*

SIMON STOCKHAMMER
Representative
3rd Floor Lindsay Bldg.
Winnipeg Manitoba

Please give me further particulars of your Low Rate Life Policy. ☐

I am also interested in the following type of policy. .....

Name .....

Address .....

Age .....

די דאזיקע פאקטן ריידן פאר זיך אליין

דער דאזיקער אנאנס האט געבראכט 26 ענטפערס, נאכדעם ווי ער איז דערשינען אין מאל אין "דאס אידישע וואָרט", דעם 7טן אוגוסט, 1931.

פארלאנגט א קאפל פאר א קאנטרי סטאר, דער מאן צו העלפן אין סטאר און די פרוי זאל באדינען צוויי מענשן מיט באדד. זיך ווענדן צו דאס אידישע וואָרט באקס 6462.

סוחרים, ווען איר נוצט "דאס אידישע וואָרט" קריגט איר דעם שנעלסטן וועג צו דערגרייכן די גאנצע אידישע באפעלקערונג פון ווייניפעג און אלע מערב קאנאדער פראווינצן.

"דאס אידישע וואָרט"

165 סעלקירק עוו. - טעלעפאן 52 213

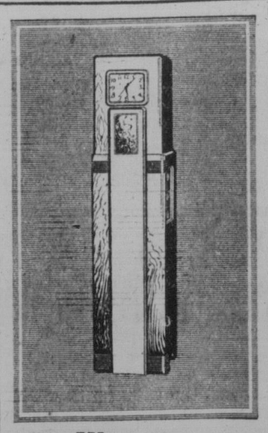

Westinghouse "Columaire 8"

ארטור ל. בייטס

באריטער קאנאדער מוזיקער, ארגאניסט נאקס יוניווערסיטי שווירטש, קאסקאטון, ווערט באטראכט פאר איינע פון די סאמע אנגעזעענדסטע אויטאריטעטן אין מוזיק אין קאנאדע.

"די וועסטינגהאוס קאלומייר פרעזענטירט א נאוועל און צוציענדיקען אויסזעען און פארקערפערט א טאן פריינציפ וואס קאן, אין מיין מיינונג, ניט פארפעלן צו זיין פראדוקטיון פון נייע נעוועצדע רעזולטאטן".

$129.50

פארקויפט ביי דילערס ווו אסך שעען הויך אייער פארטאנזיזונג

(פארטזעצונג קומט)

די דעדווייליטע באאמטע פון מושב זקנים פאר קומענדיקן יאר

אי. גרינבערג, פרעזידענט

דוש. גערשפעלד, וויצע-פרעזידענט

מרס. ל. סלאווסקי, 2טע וויצע-פרעזידענט.

הערי פיינשטיין, טרעזשורער

וו. גאלדבערג, ערן-סעקרעטאר

פרעזידענטן פון ווייניפעג טשאפטער הדסה

מרס. ה. פריד

מרס. ה. פריד, פרעזידענטן פון ווייניפעג טשאפטער הדסה. דער ערשטער זדסה טשאפטער וואס איז ארגאניזירט עווארן אין ווייניפעג.

מרס. פריד איז א טיכטיקע טוערן פון דער הדסה פאר א סך יאר.

היימאן און העסטרין

באריסטערס, סאליסיטארס און א. ו. 216 — מעקאינטייר בלאק — 216
טעלעפאן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דושאנס עוו., טעל. 53 133

שינבין, מאראזניק און ראבלין

Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באריסטערס, סאליסיטארס, נאטאריוס
207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאן 21 345—6

טשערניאק, קאפשטיין און ספיוואק

Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאן 24 591 און 24 666

קאנטאר און דארפמאן

אדוואקאט און נאטארי
CANTOR & DORFMAN
206 קורי בלדג. 233 פארטעדזש עווע
טעל. 89 225—29 937
רעזידענס:
103 בענערמאן עווע., טעל. 51 353

ה. שולמאן

אדוואקאט און נאטארי
געלט צו לייען אויף ½* פראצענט
Schulman & Nitikman
213 קאנפעדעריישאן לייף בילדינג
457 מיין סט., אנטקעגן סיטי האל
טעלעפאן 88 462

ש. מילער

באריסטער, סאליסיטאר א. א. וו.
S. MILLER, B.A., LL.B.
505 Paris Bldg., Portage and Garry
Phone 22 203
מר. מילערס וואוינונג:
152 באראוס עווע., טעלעפאן 51 652

(פארזעצונג)

זי אנגעכאפט דעם ארעם פון דעם קוטשער.

— א, זאגט מיר, וואס האט אים פאסירט, איז ער פונם פערד ארא־פגעפאלן?

— ניין, דער הער האט געוואלט אויסגראבן א פארשאטענעם פון אונטערערדישן גאנג און ער איז דערביי אליין פארשאטן געווארן.

א פארשטיקטן און שמערצלאכן געשריי האט עליזאבעט ארויסגעלאזן.

— איך מוז אהין פארן, — האט זי געשטאמלט אויסער זיך פאר אנגסט — ווארט פעטראוויץ איך וועל ע סגיין מיטטיילן מיין פאטער.

ציטערנדיק מיט אלע אירע גלידער איז זי ארויפגעלאפן אויף די טרעפ.

זי האט דעם פאטער באגעגנט גייענדיק איר אנטקעגן און מיט טרערן אין די אויגן האט אים עליזאבעט מיטגעטיילט פון דער שרעקלאכער פאסירונג.

אין א קורצער צייט שפעטער איז דער גייסטלאכער צוזאמען מיט ערזאבעטן געפארן נאך סטאניסלאוס'ס גיטער.

עליזאבעט האט שמערצלאך געוויינט און דער אלטער גייסטלאכער האט זיך באמיט איר צו טרייסטן.

— ווי וועט זי טרעפן איר סטאניס־לאוס? איר הארץ האט ווילד גלקאפט צום צעשפרינגען ווערן און אירע ליפן האבן געמורמלט א רויעג־דעם געבעט.

זי האט געפרעגט איר האנט אויף דעם שטורמיש קלאפענדן הארץ, וואס ווען איר דער נעקסטער אויגנבליק בריינגען?

דער וואגן איז געבליבן שטיין.

עליזאבעט איז קוים געווען פעאיק זיך אויפצוהויבן און איר געזיכט איז געווען טויט בלאס. איר פאטער האט איר געהאלפן ארויסשטיגן פונם וואגן און ווען די אויפזעערן איז צו איר צוגעלאפן האט זי איר מיט ווייענדער קער שטימע געפרעגט:

— איז ער געראטעט?

— נאך ניט פריילין עליזאבעט, — אבער גאט וועט אונז העלפן.

מיט געצווונגענער רואיקייט איז זי צוזאמען מיט איר פאטער און דער אויפזעערן אראפ אין קעלער.

די מענער וואס האבן פארצווייפלט גענראבן האבן מיט רחמנות געקוקט אויף דער שיינער בלה פון זייער יונגן באלעבאס, זיי האבן אנגריפן ווי זי מיט איצט ליידן.

בלאס ווי טויט האט זיך עליזאבעט אנגעשפארט אין א וואגן און אירע ליפן האבן שטיל געמורמלט א געבעט:

און ווערנד טרערן נאך טרערן האט זיך בערן זיך געקייקלט אויף אירע בלאסע באקן האבן אירע אויגן אומבאוועגט געקוקט אין דער ווייטקייט, יעדער נראב וואס די מענער האבן געגעבן האט איר געגעבן א שטאך אין הארצן, עס איז איר פארגעקומען אזוי ווי מען קאן דורך דעם פארוואנדן איר סטאניס'ען און אים טרעפן אומפארזיכטיק ווייזיג.

מיט אן איינגעהאלטענעם אטעם האט זי זיך איינגעהערט, א. נאט, וועט מען געפינען איר סטאני'ען?

און ווען מען וועט זיין קערפער אויסגראבן, וואס וועט דאן זיין.

איר צארטער קערפער האט געצ־טערט, עס איז דאן פיל בעסער, ווען מען זאל פאר איר אויך גראבן א קבר, דען אן איר סטאני קאן זי ניט לעבן.

די מענער האבן מיט דער גרעסטער אנשטריינגונג געארבעט, קיין ווארט איז צווישן זיי ניט גערעדט געווארן, די אנגסט אויבער זייער יונגן קער, זיי ער ברוים געבער האט מען דייטלאך געקאנט לעזן אין זייערע מינעס.

קיין עפענונג הא טזיך נאך אימער ניט געציינט. דער גאנג האט גענצ־לאך געמוזט פארשאטן ווערן און דאן איז זייער הער און דער ארבעטער רע־טונגסלאז פארלארן.

א טויטע שטילקייט האט געהערשט אין קעלער.

עליזאבעט האט זיך געפילט גא־ענט צו אנמאכט, אבער זי האט זיך

דער שטויב איז געווארן אזוי גע־דיכט, דאס זיי האבן זיך איינער דעם אנדערע קוים געקאנט זעען.

— א, גאט, האט איינער פון די מענשן געשריען, דער גאנצער איז איינגעפאלן, אונזער יונגער באלעבאס איז רעטונסלאז פארלארן.

די איבעריקע האבן געציטערט ווי אין א פיבער, זיי האבן פאר אויפרע־גונג א וואך געטאן זייערע לאמטער־נעס און א טיפע פינסטערניש האט ארום זיי געהערשט.

זיי האבן ניט געקאנט פאסן און זיי האבן ניט געוואוסט וואס זיי זאלן טאן.

— זייט איר פון זינען אראפ? — האט איינער פון די דינער אויסגע־שריען, — שנעל, פאסט מוט, מיר טארן אונזער באלעבאס ניט לאזן, דערשטיקט ווערן אין דעם אונטערער־דרישן גאנג.

— שנעל, צינדט אן ליכט, מיר מו־זען אים רעטן.

אייניקע האבן אנגעצונדן די לאמ־טערנעס און די אנדערע זיינען אויעף אויסרופן יערן פון הויז אום צו גיין העלפן זייער יונגן באלעבאס.

יעדער איינער איז געווען אויסער זיך פאר שרעק.

פון אלע זייטן האט מען אנגעפאנ־גען לויפן.

די דינערשאפט האט אין גרויסער פארוויווייפלונג גענומען ברעכן מיט די הענט. זיי האבן געהייסן שפאנען א פערד און פארן לאזן וויסן וועגן דעם דעם גייסטלאכן און זייער הערס גע־ליבטע וועגן דעם.

— — — — — — — —

— געוויס, ער מוז שוין לאנג זיין אין דער הויס, — האט עליזאבעט גע־רעדט מיט איר פאטער.

— דאך, וואו קאן טואישקא זיין?

— האט זי געפונען א פלאץ וואו צו נעכטיקן די לעצטע נאכט?

זיפערניק האט עליזאבעט פארלאזן איר פאטער און זי אין אויעף צו זיך אין צימער, אבער קוים אין זי איינ־גשלאפן האט איר דאס קלאפן פון דער הויז טיר אויפגעוועקט, דערשראק־ן איז עליזאבעט, אויפגעשפרונגען, דאס מוז זיין טואישקא, וועלכע וויל געווים אן מען זאל איר לאזן איבערנעכטיקן.

זי איז האסטיק אראפ פון די טרעפ אום די טיר צו עפענען. אבער ניט טו־אישקא נאר סטאניסלאוס'ער קוטשער איז איר אנטקעגן געקומען.

מיט א שרעקגעשריי איז עליז־אבעט צוריקגעשפרונגען.

— אלמעכטיקער גאט, פעטראוויץ, זאגט, האט מיט מיין סטאניסלאוס־ן עטוואס פאסירט? האט די צום טויט דערשראקענע מיידל געשטאמלט.

— יא, פריילין עליזאבעט, מיט מיין הער האט עטוואס פאסירט, אבער פיל־לייכט וועט זיך עס ענדיקן צום גוטן.

פון דער מיידלס אויגן האבן זיך געקייקלט הייסע טרערן און זי האט זיך געמוזט אנשפארן אין וואנט.

— א, גאט, שיץ מיין סטאני'ן, — האט זי פארצווייפלט געמורמלט.

אין דעם נעקסטן אויגנבליק האט

דאָקטוירים — Doctors' Directory

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	**דר. ס. דוש. בערמאק**, 834 מיין סטריט אפיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
53 181	53 181	**דר. י. פערלמאן**, 291 באראוס, קאר. טשארלס אפיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
22 549	52 173	**דר. ס. ס. פייקאף**, 308 מעקארטור בילדינג רעז. 372 סט. דושאנס עווענוי DR. S. S. PEIKOFF
53 915	52 614	**דר. סעם ראדין**, ראיאל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק) אפיס שטונדן: 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN
26 580	55 936	**דר. דוש. ל. ווייסמאן**, 909 באיד בילדינג ספעציאליסט אין נערן, פענכער און מערידן DR. J. L. WISEMAN
		אויגן, אויערן, נאז און האלז
24 465	51 359	**דר. ד. מ. דושענאף**, 830-2 סאמערסעט בלאק DR. D. M. GENOFF

דענטיסטן — Dentists Directory

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 720		**דר. מ. ברעגמאן**, סט. 1 סט. דושאנס בלק. 984 מיין DR. M. A. BREGMAN
55 323	52 749	**דר. א. בלום**, 598 סעלקירק עווע., סוויט 3 DR. A. BLOOM
54 107	51 519	**דר. מ. וואכנאוו**, 402 סעלקירק עווענוי DR. M. WACHNOW
56 056		**דר. ס. טשערטשיל**, סוויט 1 טריק בלאק, 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL
51 987	54 867	**דר. מ. ס. קאברינסקי**, סוויט 1 קראמפ בלאק 846 מיין סטריט קאר. דאפערין DR. M. KOBRINSKY

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS
DEC 7 1931

זון אויפגאנג — 7.53
זון אונטערגאנג — 4.35

מער פאַרשו

אין די אידישע היימען פון
ווי אלע אנדערע אידישע
צייטונגען צוזאמ

דונסטאג יו"ד סלו, תרצ"ב.

אנב-אורחא

פון מארק

וועגן פארשידענע זאכן

ווען מ'איז שוועך צו זיין א גוי — א כאצ'
וואס פון פיזיק האבן אידן. — א שטיק
אויסלערנונג וועגן דעם היפש עניו. — וואו
איז די גרעסערע עולה ?

אוים, ס'איז שווער צו זיין א אוד
אויף דער וועלט, אין עס נאך שווערער
צו זיין א גוי מיט א אידישן אויסזעהן.
מיינה, אז א איד ליידעט פאר זיין
אידישקייט, פילט ער כאטש, אז מ'איז
א פארוואס. אין אז ער איז טאטע
שוחטיק לכאי ער שטאמט פון אברהם,
יצחק און יעקב, און לכאי יצחק האט
געוואהט א זון, וואס מען האט אים גע-
רופן עשיו.

אבער וואס, למשל, איז א גוי שולי-
דיק, וואס האט אים געשלאגן מיט
מיט א פנים, וואס דריקט אויס צער
מיינה, אז א איד ליידעט פאר זיין
אידישקייט, פילט ער כאטש, אז מ'איז
א פארוואס. אין אז ער איז טאטע
שוחטיק לכאי ער שטאמט פון אברהם,
יצחק און יעקב, און לכאי יצחק האט
געוואהט א זון, וואס מען האט אים גע-
רופן עשיו.

אבער וואס, למשל, איז א גוי שולי-
דיק, וואס האט אים געשלאגן
מיט א פנים, וואס דריקט אויס צער
מיינה, אז א איד ליידעט פאר זיין
אידישקייט, פילט ער כאטש, אז מ'איז
א פארוואס. אין אז ער איז טאטע
שוחטיק לכאי ער שטאמט פון אברהם,
יצחק און יעקב, און לכאי יצחק האט
געוואהט א זון, וואס מען האט אים גע-
רופן עשיו.

אונזער חצריקער מיטגעפיל דער-
פאר, איז ליב-בלוטיק, — זיין זון
וואס וועגן געמיינט'ן פון די היכלי-
היפשן, דער-פאר, וואס זיין זון עניו אויס
לאר צו אירן, און צו די אלאיאן פון
באזונערע, דער-פרוי, וואס זיין אויס
פראפעסאר, וועלכע האבן אויסשלדר
קערליכן נעבאך געלייזן דיר פעצטע
"עקפעצען" אין פוילן, דער-פאר, וואס
זייערע מיינונג אדער שטעלונג ניט נעוועזן ריכטיג
פון ריכטיג, ווי עס וואלט אנארדנט
זיין, ווי ביי א עדקעשיק פאליאן, און
וואס זייערע האר זייענן נעווען אביסל
מונגעלעך, ווי ס'איז דערלויבט פאר
יאלאן.

די אידישע מעעגער און פרוען —
אויף דעם מוניציפאלן פעלד, און אייגענס
פון פוילישע כוליגאנעס, און זיי
אויסגעקומען אין אייגענע פאר-
מיינונגען, ווי ס'איז פריי אדער
אויב פילט נעבאך שטארקער די כו-
אייגענע הענט פון די אייגענע פאר-
יאלן . . .

אבער אונזער באזונדער מיטגעפיל
איז אן עסטרייכער "נאצי", וועלכער א
ר טעג אויבגהחמטש'דיק עע'מ'מיש'ן
עוועזן פון אייגענע בכרים, די
אצישע סטורעטן, וועלכע האבן אים
נגעגעבן פאר א אידן.

דער אריינער נאצי האט נעבאך גע-
מיינט מיט באזונערע פרות "אנ-
לכמה", — איך בין, ברוי"ערלאך, א
ר בן גוי, די תורה האבן גע'מ'ענ'ט,
ז זיי אויסגעקומען אין אידישע שטומעס
ן האבן דערווייל דערלאנגט רעכטס
ן לינקס.

ס'איז דער קרבן האט דערווייל זיין
ראשיקייט, און זיין נאציש קראנט,
ון ער שוין געלעבט אויף דער ערד, און
ון ער קלעפט אויף דער ערד, אין
ון ער בעטל וואס האט פאר
ן ער בעטל, — אויב דער בלבול, ווי
ן, היפש גלויבט אין געמאכט געוואהן,
ן אין פיידן א קלענערע עולה, ווי באר
ן, זיך דורך פארציי מען דעם
בלבול ?

ווארימערער וועטער אין אלבערטא

"שיקאגו", ווינטן האבן פאר די לעצ-
ן פאר, טעג פארטרייבן דעם ווינטער-
ן וועטער פון אלבערטא, און די
ן פעפערטאטר האט זיך דארטן אויפ-
ן דריבן העכער פונם פראסט פונקט,
ן דעם ווי זי האט שוין געהאט גע-
ן ביז אונטער נול.

דאס אידישע וואָרט

מאנטאג, דעם 23טן נאוועמבער, 1931

Classified Section קלאסיפייד סעקשאן

פאלגענדע פרייזן פאר ארוועדערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג:

איין פאל, 55, פאר אייניג ליין	3 מאנאטן, $2.15 אייניג ליין
פאר א וואר, 020, " "	6 מאנאטן, $4.00 " "
פאר א מאנאט 75, " "	פאר 1 יאר, $7.50 " "

:: צו פארקויפן :: FOR SALE

2 נייע פולי מאדערן הייזער, הארד-וואוד פינישינג, 8 שיינע ליכטיקע צימ-מערן אין יעדער הויז. נאראנטירט פאר 2 יאר. סטייבל מיט אימפרוווומענטס לאט 50 ביי 150. פרייז פאר ביידע הייזער, $7.500. אן אויסערגעוויינלא-כער באארגין.

סוויטס צו פארקויפן אין די בעס-טע אפארטמענטס, פון 2 ביז 5 רומס. דירעקטע רענטס.

הייזער, באנגאלאוס, אפארטמענטס צו פארקויפן אין יעדן געגנט אין שטאט צו זייער ביליקע רענטס.

געלט צו לייען אויף ביליקן אינטע-רעסט.

אינשורענס פאר אלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 807 58

צו פארקויפן א גוטע דריי קליינינג און טיילארינג בזינעס אין פרינץ אלבערט, דער איינגטמער אין קראנק אין סוף שנעל פארלאזן די שטאט. גוטע ביזנעס זיך ווענדן צו פרס. נאדרבערג, סוויט 23 נאבל אפארט.

א נייע 6 רום באנגאלאו, ערשט נעמ-נישט, איז פארס, פרענטש טיר, צו פארקויפן אדער פארענטן, אויף 490 באראנס אויפגיי. נאכפרעגן ביי, טע-לעפאן 600 29.

צו פארקויפן א קאנטרי דזשענעראל סטאר, גוטער קראם דיסקריקט, קרי-מעריי, קלייניע אפאזיציע, וועל נעמען אלס פיינטע אדער שפעקולייטיו א הויז אין ווינניפעג. קיינע אגענטן. שרייבט צו דאס איידישע וואָרט באקס 7912.

:: צו פארענטן :: FOR RENT

צו פארענטן 2 גרויסע רומס דאונ-סטערס, אין א פריוואטער היים. הייסע וואסער, טעלעפאן, אלע באקוועמלאכ-קייטן. זיך ווענדן אין 382 אלבערט עט.

צו פארענטן, צו טעך שכנים, צוויי גרויסע, ליכטיקע און וואוילע רומס מיט גאז, עלעקטריק, הייסע וואסער, טעלעפאן און אלע באקוועמלאכקייטן, מעסיקער רענט, זיך ווענדן אין 867 טשארלס סטריט, אדער טעלעפאנירט 56 761 נאך 6 אויינער אונט.

סטאר צו פארענטן אין פארענטן, מעסי-מער רענט. זיך ווענדן אין 410 אל-פרעד עוועניו.

רום, אדער רום אין באדר פאר א פאר-מיראנט קאפל אדער פאר א כאי אדער מיידל, אין א אנשטענדיגער היים. זיך ווענדן אין 331 מאנטאנא עוועניו. טעלעפאן 53 939.

צו פארענטן 1 אדער 2 רומס, הייצט וואסער, טעלעפאן. עלעקטריק אויטן, אלע באקוועמלאכקייטן. זיך ווענדן אין 372 סטעלא עוועניו.

י. שייפער

פון דער
סערוויס און קוואליטי מיעט מארקעט אין יארקטאן

לאזט ווייסן אלע זיינע פריינט אוז קאפסאטערס, אז ער האט זיך צע-טיילט מיט זיין פארטנער, און ער עפנט

א בוטשער שאפ

אונטער דעם נאמען
"שייפערס כשר מיעט מארקעט"

איך בעט אלע איירן פון יארקטאן און אומגעגנט מיך צו פאטראניזירן און איך פארזיכער אייך די
בעסטע צופרידנהייט

אנב-אורחא

(שלום פון זייט 1)

וואו מען דארף קעמפן פאר פרינציפן מיט עקשנות.

דאס איז ניט זיין ערשטער שריט אויף דעם מוניציפאלן פעלד, און איך כין זיכער, אז ער איז ניט ווייניקער פאסיק פאר זיין נעווכטן אמט, ווי ווער דער דאזיגער אנדערער פון די פאר-ריאטן, און איך בין זיכער, אז ער וויל דערווייל ווערן, אויב די איידישע שוין פארפירט געוואהן קענן די שולדי-קע סטודענטן, און אז אין פוילן, קראק-קע און אין ווילנע האט די פאליציי פארטריבן אנטיסעמיטישע דעמאנ-סטראציעס און אדעסטירט די הויפט-טעטער.

אין דער דאזיגער נאמען אין פון אויפגעקומען אין דער פארטיידיגונג פון דיזע פארטיי, — האט ער געוואנט, אין פון צייט צו צייט געשטערט גע-וואָרן אין זיין רעדע פון עטלאכע קאפ-יטלעך.

מאיר אווערבאך, קאנדידאט פאר שטראפן "", האט מר. היפש געוואנט. מר. היפש האט אנגעוויזן אויף דער ווייטקייט צו האבן ארבעטער פאר-טרעטער אין דער שול-פארוואלטונג, און ער האט פארזיכערט אז אויב ער וועט דערוויילט ווערן קומענדיגן פרייי-טאג, וועט ער דינען אין די בעסטע אינ-טערעסן פון זיינע ווייליגע און ער האט אויסגעדריקט זיין האפענונג אז די אי-דישע ווייליגע פונם דריטן באצירק וועלן שטימען פאר די ארבעטער קאנ-דידאטן.

אלדערמאן בלומבערג, וועלכער אין לאנג אין דו מיטגעדיק שטאטיק וואלן אין ווארד 3, אין אויפגענומען געוואהן פונם עולם מיט אפלאדיסמענטן. זיין רעדע איז געווען קורץ און אנלאך און ער האט אויסגעדריקט זיין האפענונג אז די ווייליגע אין דער נאכטענד וועלן שטימען פאר די אלדערמאן קאנדידאטן פון דער אינטרעפענדענט לייבאר פארטי אלדערמאן דורוואַרד אין סקול טראק-טי מעגראט האבן נעכטן ניט קומען צו דער פארזאמלונג.

* * *

ס'איז אויך באשערט געווען, אז דעם איינגעגעם טאג זאל כאריס איבער-לעבן א גרויסע איבעראשונג. דאס איז געווען די ערשטע איבעראשונג אין זיין יונגן לעבן. אן איבעראשונג וואס האט אים געקאסט אינגאנצן צעברעכן. פארגעקומען איז עס אזוי:

(ווייטערס פונט)

אידישער עולם ציינט ארויס גרויס אינטערעס אין מוניציפאלע וואלן

(שלום פון זייט 1)

אין איזעקרויבן פון אים זיין "פרעזע-לאכן פארטעגן, וועט דער ארויסבטער זיך ווענדן צום געזעץ פאר שוץ און שטעלן צו געפינען די רויבער און באר-שטראפן זיי", האט מר. היפש געזאגט. "די קאמוניסטן אין ווינניפעג האבן מיט זייער פארלוימדונג קענן מיר אין זייער בלעטל. וואס זיי האבן פאר-שפרייט אין מוזיקער קאפיטעס אין ווי-ניפעגער היימען, געזוכט צו דיסקרעד-דיטירן מיך אין די אויגן פון די ווינ-ניפעגער בירגער, און צו באראיבן מיך פון מיין גרעסטן פארמעגן — מיין גוטן נאמען. אין דערפאר וועל איך ביטער קעמפן, און איך וועל פון זיי פארלאנגן זיי זאלן קומען אין גערעכט און עפנטלאך אויבערציין צו דאס וואס זיי האבן תשובה מיך פון מיין נאמען. אין אמת.

"מיין נאמען", — האט מר. היפש געזאגט, — "ווי אויך דער נאמען פון אונז פארטאט וואוהלטונג, ווערט פון די קאמוניסטן פארלוימדט טאג-אין טאג. אויס, אין איך וויל דאס ניט דולדן. אויס די קאמוניסטן ווילן האבן אין קאנאדע א קאמוניסטישע רעגירונג, זאלן זיי נעמען צו מאך צו די אויגן, האט זיי גלייך צוריק געעפנט. ווי ער וואלט ניט געקאנט זעהן. ער האט זיך געגעבן א שטעל אויף. זיין פנים איז געווארן בלאס אזוי צעטומלט ווי א גרויס געפאר וואלט לעבן אים געווען. ער האט ניט געקאנט קיין ווארט אויסריידן. ער האט געגעבן אזש צו-טערן.

אבער דייזן האט גערעדט מיט באר-גיסטערונג :

—זע ס'ארא פיין פנים...

— מיסטער סילווער האט זיך אנגע-שטרענגט מיט אלע כחות אין האט קוים געענטפערט :

— יא, זייער שוין... זייער...

— א, זי איז א וואונדערלאך מיידל, פאם !

— א ? יא... זעט איס...

מיסטער סילווער האט זיך אויף ווי-ניל עס אין באהערשט. האט זיך צו-ריקגעזעצט און אלע געהאלטן די פאר-טאגראפיע אין אתאנס. נאט ! ווי איז דאס מעגליכ ? זי זעט אויס פונקט אזוי ווי עוועלין פעלד... אין וואס זשע ? ווי קאן עס זיין, אז דאס זאל זיין עוועלין ?... —אזוי האט זי אויס-געזעגן מיט עטלאכע אנזאגנס פון אנזאגנ-ערין... אין ווי אין עס מעגליך ?... וואס זאל עס באדייטן ?

— ווי אין איר נאמען דייזן ?

— סיידי... מען רופט זי סיידי.

—סיידי ?

— אין וואס זשע וואונדערסטו זיך אזוי פאם ?

— א, ניין ! איך מיין א שיינער נאר-מען.

— זי אלזין איז שענער פארן נאר-מען.

איצט האט סילווער אנגעהויבן פאר-שטיין : ס'איז עוועלינס טאכטער... ס'חייסט זיין טאכטער...

— פאם, וואס איז מיט דיר ? וואס ביזטו אזוי בלייך געוואָרן ?

— א ? נארנישס ! בלייך, זאגסטו ?

— יא. ביזטו אזוי בלייך...

— עפעס פיל איך ניט גוט...

— וואס עפעס פלעגט דו ?

— ס'איז ניט פלוצלינג... די לעצטע צייט פיל איך ניט גוט...

מיסטערי סילווער האט דערפילט, אז ער פון וואס גיכער אויסטיין פון זיין זון צימער, אז ער מוז בלייבן אליין. ער הארט זיך באטראכטן, וואס דא טוט זיך... נאט, זאל עס ווערן אויס-גוט ! ? א, ס'ארא גרויס אומגליק עס רוקט זיך אן אויף אים.

— אין דייזן, זאג מיר...

—וואס פאם ?

— ווי איז איר נאמען ?

— סיידי... איך האב דאך דיר נאר וואס געזאגט.

— ס'מיין איר פאמיליען נאמען ?

— א ?.. איך וויים אליין ניט... מדאנע : ס'איז מיר נארנישט איינגע-פאלן צו פרגען. מען רופט אויר סיי-די, אין שוין... זע נאר... איך האב זיך קיינמאל ניט נאכקעפרעגט אויף איר נאמען.

א האפענונג האט אויפגעבליצט אין סילווערס אויגן. אפשר איז עס בלויז אן עולאקייט ? עס טרעפט אמאל... אבער די עולאקייט איז אזא פינקט-לאכע. זי זעט אויס פונקט ווי עוועלין אין יענער צייט וואס ער האט זיך מיט איר געגעסן...

צום זון האט ער געזאגט :

— אלריט... מיין וועלן דערפון נאך רעדן... איצט פיל איך ניט גוט... אין אז דו וועסט איר שרייבן, אדרבא, דער-ווייס זיך איר פאמיליענ-נאמען.

— צו וואס עפעס פרעגסטו זיך נאך אויף איר פאמיליע נאמען ?

— גלאט אזוי !

— פאם ! עענסט זי ?..

— ניין... נאר דאכט מיר...

— וואס פאם ? ,וואס מיינסטו צו זאגן ? ווי מארנע דו קוקסט ?

— איך האב געהאט אמאל געפאנט א פאמיליע... זי זעט אויס זייער ענ-לאך צו ענע...

דא האט זיך דייזן געכאפט, שא ! אויפן ברוין, דאכט מיר איז איר אר-דעם מיט איר פון נאמען.

ער האט ווידער ארויסגענומען איר ברוין פון שופלאד. האט געכאפט א קוק :

— יא...

— ער איז דא, דער נאמען ?

— יא... פעלד.

— פעלד ?

— פעלד.

מיסטער סילווער איז געווארן ווייס ווי קאלך. האט באקומען גרויסע אויגן און א פארצווייפלטע פנים. חייסט עס : דאס איז עוועלינס טאכטער... זיין טאכטער... נאט ! זיין זון האט זיך פארליבט אין פאטערס איינגע טאכ-טער !

די אויבערראשונג איז געווען א שווער-ע, א פלוצלינגע. עס האט אים אינ-אנצן צעטיילט...

דייזן האט געקוקט אויפן פאטער. ער האט ניט געקאנט באגרייפן, וואס ער איז אזוי צעטומלט. און מיסטער סילווער האט ערגאר געזומען שמייכ-לען מיט א מארגעס שמייכל אין דער-ביי שטאמלען :

— א באקאנטע פאמיליע... איך האב אמאל געקאנט די עלטערן פון דעם מיידל.

— ווירקלאך ?

— אזוי שיינט מיר... דאכט מיר יא... פעלד איז געווען דער פאמיליע נאמען...

— א, ווי גוט !

דייזן איז געווען דערפון איבעראש-ט ווי... פאם ! זי איז אזוי שיין. זי האט אזא פיין הארץ. זי איז אזוי איידל. ער איז אויפגעשפרונגען. איז צו צום טיש — האט ארויסגענומען דאס בילד אין דערלאנגט דעם פאטער.

וואס איז פריצעס געשען מיט מיס-טער סילווער ?

ווי ער האט געגומען די פאטאגראפיע אין דאס אויגן און זיך איינגעקוקט אין בילד, האט ער געגעבן א מאך צו די אויגן, האט זיי גלייך צוריק געעפנט. ווי ער וואלט ניט געקאנט זעען. ער האט זיך געגעבן א שטעל אויף. זיין פנים איז געווארן בלאס אזוי צעטומלט ווי א גרויס געפאר וואלט לעבן אים געווען. ער האט ניט געקאנט קיין ווארט אויסריידן. ער האט געגומען אזש צו-טערן.

אבער דייזן האט גערעדט מיט באר-גיסטערונג :

—זע ס'ארא פיין פנים...

— מיסטער סילווער האט זיך אנגע-שטרענגט מיט אלע כחות אין האט קוים געענטפערט :

— יא, זייער שוין... זייער...

— א, זי איז א וואונדערלאך מיידל, פאם !

— א ? יא... זעט איס...

מיסטער סילווער האט זיך אויף ווי-ניל עס אין באהערשט. האט זיך צו-ריקגעזעצט און אלע געהאלטן די פאר-טאגראפיע אין אתאנס. נאט ! ווי איז דאס מעגליכ ? זי זעט אויס פונקט אזוי ווי עוועלין פעלד... אין וואס זשע ? קאן עס זיין, אז דאס זאל זיין עוועלין ?... —אזוי האט זי אויס-געזעגן מיט עטלאכע אנזאגנס פון אנזאגנ-ערין... אין ווי אין עס מעגליך ?... וואס זאל עס באדייטן ?

— ווי אין איר נאמען דייזן ?

— סיידי... מען רופט זי סיידי.

—סיידי ?

— אין וואס זשע וואונדערסטו זיך אזוי פאם ?

— א, ניין ! איך מיין א שיינער נאר-מען.

— זי אלזין איז שענער פארן נאר-מען.

איצט האט סילווער אנגעהויבן פאר-שטיין : ס'איז עוועלינס טאכטער... ס'חייסט זיין טאכטער...

— פאם, וואס איז מיט דיר ? וואס ביזטו אזוי בלייך געוואָרן ?

— א ? נארנישס ! בלייך, זאגסטו ?

— יא. ביזטו אזוי בלייך...

— עפעס פיל איך ניט גוט...

— וואס עפעס פלעגט דו ?

— ס'איז ניט פלוצלינג... די לעצטע צייט פיל איך ניט גוט...

מיסטערי סילווער האט דערפילט, אז ער פון וואס גיכער אויסטיין פון זיין זון צימער, אז ער מוז בלייבן אליין. ער הארט זיך באטראכטן, וואס דא טוט זיך... נאט, זאל עס ווערן אויס-גוט ! ? א, ס'ארא גרויס אומגליק עס רוקט זיך אן אויף אים.

— אין דייזן, זאג מיר...

—וואס פאם ?

— ווי איז איר נאמען ?

— סיידי... איך האב דאך דיר נאר וואס געזאגט.

— ס'מיין איר פאמיליען נאמען ?

— א ?.. איך וויים אליין ניט... מדאנע : ס'איז מיר נארנישט איינגע-פאלן צו פרגען. מען רופט איר סיי-די, אין שוין... זע נאר... איך האב זיך קיינמאל ניט נאכקעפרעגט אויף איר נאמען.

א האפענונג האט אויפגעבליצט אין סילווערס אויגן. אפשר איז עס בלויז אן עולאקייט ? עס טרעפט אמאל... אבער די עולאקייט איז אזא פינקט-לאכע. זי זעט אויס פונקט ווי עוועלין אין יענער צייט וואס ער האט זיך מיט איר געגעסן...

— אלריט... מיין וועלן דערפון נאך רעדן... איצט פיל איך ניט גוט... אין אז דו וועסט איר שרייבן, אדרבא, דער-ווייס זיך איר פאמיליענ-נאמען.

— צו וואס עפעס פרעגסטו זיך נאך אויף איר פאמיליע נאמען ?

— גלאט אזוי !

— פאם ! עענסט זי ?..

— ניין... נאר דאכט מיר...

— וואס פאם ? ,וואס מיינסטו צו זאגן ? ווי מארנע דו קוקסט ?

— איך האב געהאט אמאל געפאנט א פאמיליע... זי זעט אויס זייער ענ-לאך צו ענע...

דא האט זיך דייזן געכאפט, שא ! אויפן ברוין, דאכט מיר איז איר אר-דעם מיט איר פון נאמען.

ער האט ווידער ארויסגענומען איר ברוין פון שופלאד. האט געכאפט א קוק :

— יא...

— ער איז דא, דער נאמען ?

— יא... פעלד.

— פעלד ?

— פעלד.

מיסטער סילווער איז געווארן ווייס ווי קאלך. האט באקומען גרויסע אויגן און א פארצווייפלטע פנים. חייסט עס : דאס איז עוועלינס טאכטער... זיין טאכטער... נאט ! זיין זון האט זיך פארליבט אין פאטערס איינגע טאכ-טער !

די אויבערראשונג איז געווען א שווער-ע, א פלוצלינגע. עס האט אים אינ-אנצן צעטיילט...

דייזן האט געקוקט אויפן פאטער. ער האט ניט געקאנט באגרייפן, וואס ער איז אזוי צעטומלט. און מיסטער סילווער האט ערגאר געזומען שמייכ-לען מיט א מארגעס שמייכל אין דער-ביי שטאמלען :

— א באקאנטע פאמיליע... איך האב אמאל געקאנט די עלטערן פון דעם מיידל.

— ווירקלאך ?

— אזוי שיינט מיר... דאכט מיר יא... פעלד איז געווען דער פאמיליע נאמען...

— א, ווי גוט !

דייזן איז געווען דערפון איבעראש-ט ווי... פאם ! זי איז אזוי שיין. זי האט אזא פיין הארץ. זי איז אזוי איידל. ער איז אויפגעשפרונגען. איז צו צום טיש — האט ארויסגענומען דאס בילד אין דערלאנגט דעם פאטער.

וואס איז פריצעס געשען מיט מיס-טער סילווער ?

ווי ער האט געגומען די פאטאגראפיע אין דאס אויגן און זיך איינגעקוקט אין בילד, האט ער געגעבן א מאך צו די אויגן, האט זיי גלייך צוריק געעפנט. ווי ער וואלט ניט געקאנט זעען. ער האט זיך געגעבן א שטעל אויף. זיין פנים איז געווארן בלאס אזוי צעטומלט ווי א גרויס געפאר וואלט לעבן אים געווען. ער האט ניט געקאנט קיין ווארט אויסריידן. ער האט געגומען אזש צו-טערן.

אבער דייזן האט גערעדט מיט באר-גיסטערונג :

—זע ס'ארא פיין פנים...

— מיסטער סילווער האט זיך אנגע-שטרענגט מיט אלע כחות אין האט קוים געענטפערט :

— יא, זייער שוין... זייער...

— א, זי איז א וואונדערלאך מיידל, פאם !

— א ? יא... זעט איס...

מיסטער סילווער האט זיך אויף ווי-ניל עס אין באהערשט. האט זיך צו-ריקגעזעצט און אלע געהאלטן די פאר-טאגראפיע אין אתאנס. נאט ! ווי איז דאס מעגליכ ? זי זעט אויס פונקט אזוי ווי עוועלין פעלד... אין וואס זשע ? קאן עס זיין, אז דאס זאל זיין עוועלין ?... —אזוי האט זי אויס-געזעגן מיט עטלאכע אנזאגנס פון אנזאגנ-ערין... אין ווי אין עס מעגליך ?... וואס זאל עס באדייטן ?

— ווי אין איר נאמען דייזן ?

— סיידי... מען רופט זי סיידי.

—סיידי ?

— אין וואס זשע וואונדערסטו זיך אזוי פאם ?

— א, ניין ! איך מיין א שיינער נאר-מען.

— זי אלזין איז שענער פארן נאר-מען.

איצט האט סילווער אנגעהויבן פאר-שטיין : ס'איז עוועלינס טאכטער... ס'חייסט זיין טאכטער...

— פאם, וואס איז מיט דיר ? וואס ביזטו אזוי בלייך געוואָרן ?

— א ? נארנישס ! בלייך, זאגסטו ?

— יא. ביזטו אזוי בלייך...

— עפעס פיל איך ניט גוט...

— וואס עפעס פלעגט דו ?

— ס'איז ניט פלוצלינג... די לעצטע צייט פיל איך ניט גוט...

מיסטערי סילווער האט דערפילט, אז ער פון וואס גיכער אויסטיין פון זיין זון צימער, אז ער מוז בלייבן אליין. ער הארט זיך באטראכטן, וואס דא טוט זיך... נאט, זאל עס ווערן אויס-גוט ! ? א, ס'ארא גרויס אומגליק עס רוקט זיך אן אויף אים.

— אין דייזן, זאג מיר...

—וואס פאם ?

— ווי איז איר נאמען ?

— סיידי... איך האב דאך דיר נאר וואס געזאגט.

— ס'מיין איר פאמיליען נאמען ?

— א ?.. איך וויים אליין ניט... מדאנע : ס'איז מיר נארנישט איינגע-פאלן צו פרגען. מען רופט איר סיי-די, אין שוין... זע נאר... איך האב זיך קיינמאל ניט נאכקעפרעגט אויף איר נאמען.

א האפענונג האט אויפגעבליצט אין סילווערס אויגן. אפשר איז עס בלויז אן עולאקייט ? עס טרעפט אמאל... אבער די עולאקייט איז אזא פינקט-לאכע. זי זעט אויס פונקט ווי עוועלין אין יענער צייט וואס ער האט זיך מיט איר געגעסן...

צום זון האט ער געזאגט :

— אלריט... מיין וועלן דערפון נאך רעדן... איצט פיל איך ניט גוט... אין אז דו וועסט איר שרייבן, אדרבא, דער-ווייס זיך איר פאמיליענ-נאמען.

— צו וואס עפעס פרעגסטו זיך נאך אויף איר פאמיליע נאמען ?

— גלאט אזוי !

— פאם ! עענסט זי ?..

— ניין... נאר דאכט מיר...

— וואס פאם ? ,וואס מיינסטו צו זאגן ? ווי מארנע דו קוקסט ?

— איך האב געהאט אמאל געפאנט א פאמיליע... זי זעט אויס זייער ענ-לאך צו ענע...

דא האט זיך דייזן געכאפט, שא ! אויפן ברוין, דאכט מיר איז איר אר-דעם מיט איר פון נאמען.

ער האט ווידער ארויסגענומען איר ברוין פון שופלאד. האט געכאפט א קוק :

— יא...

— ער איז דא, דער נאמען ?

— יא... פעלד.

— פעלד ?

— פעלד.

מיסטער סילווער איז געווארן ווייס ווי קאלך. האט באקומען גרויסע אויגן און א פארצווייפלטע פנים. חייסט עס : דאס איז עוועלינס טאכטער... זיין טאכטער... נאט ! זיין זון האט זיך פארליבט אין פאטערס איינגע טאכ-טער !

די אויבערראשונג איז געווען א שווער-ע, א פלוצלינגע. עס האט אים אינ-אנצן צעטיילט...

דייזן האט געקוקט אויפן פאטער. ער האט ניט געקאנט באגרייפן, וואס ער איז אזוי צעטומלט. און מיסטער סילווער האט ערגאר געזומען שמייכ-לען מיט א מארגעס שמייכל אין דער-ביי שטאמלען :

— א באקאנטע פאמיליע... איך האב אמאל געקאנט די עלטערן פון דעם מיידל.

— ווירקלאך ?

— אזוי שיינט מיר... דאכט מיר יא... פעלד איז געווען דער פאמיליע נאמען...

— א, ווי גוט !

דייזן איז געווען דערפון איבעראש-ט ווי... פאם ! זי איז אזוי שיין. זי האט אזא פיין הארץ. זי איז אזוי איידל. ער איז אויפגעשפרונגען. איז צו צום טיש — האט ארויסגענומען דאס בילד אין דערלאנגט דעם פאטער.

וואס איז פריצעס געשען מיט מיס-טער סילווער ?

ווי ער האט געגומען די פאטאגראפיע אין דאס אויגן און זיך איינגעקוקט אין בילד, האט ער געגעבן א מאך צו די אויגן, האט זיי גלייך צוריק געעפנט. ווי ער וואלט ניט געקאנט זעען. ער האט זיך געגעבן א שטעל אויף. זיין פנים איז געווארן בלאס אזוי צעטומלט ווי א גרויס געפאר וואלט לעבן אים געווען. ער האט ניט געקאנט קיין ווארט אויסריידן. ער האט געגומען אזש צו-טערן.

אבער דייזן האט גערעדט מיט באר-גיסטערונג :

—זע ס'ארא פיין פנים...

— מיסטער סילווער האט זיך אנגע-שטרענגט מיט אלע כחות אין האט קוים געענטפערט :

— יא, זייער שוין... זייער...

— א, זי איז א וואונדערלאך מיידל, פאם !

— א ? יא... זעט איס...

מיסטער סילווער האט זיך אויף ווי-ניל עס אין באהערשט. האט זיך צו-ריקגעזעצט און אלע געהאלטן די פאר-טאגראפיע אין אתאנס. נאט ! ווי איז דאס מעגליכ ? זי זעט אויס פונקט אזוי ווי עוועלין פעלד... אין וואס זשע ? קאן עס זיין, אז דאס זאל זיין עוועלין ?... —אזוי האט זי אויס-געזעגן מיט עטלאכע אנזאגנס פון אנזאגנ-ערין... אין ווי אין עס מעגליך ?... וואס זאל עס באדייטן ?

— ווי אין איר נאמען דייזן ?

— סיידי... מען רופט זי סיידי.

—סיידי ?

— אין וואס זשע וואונדערסטו זיך אזוי פאם ?

— א, ניין ! איך מיין א שיינער נאר-מען.

— זי אלזין איז שענער פארן נאר-מען.

איצט האט סילווער אנגעהויבן פאר-שטיין : ס'איז עוועלינס טאכטער... ס'חייסט זיין טאכטער...

— פאם, וואס איז מיט דיר ? וואס ביזטו אזוי בלייך געוואָרן ?

— א ? נארנישס ! בלייך, זאגסטו ?

— יא. ביזטו אזוי בלייך...

— עפעס פיל איך ניט גוט...

— וואס עפעס פלעגט דו ?

— ס'איז ניט פלוצלינג... די לעצטע צייט פיל איך ניט גוט...

מיסטערי סילווער האט דערפילט, אז ער פון וואס גיכער אויסטיין פון זיין זון צימער, אז ער מוז בלייבן אליין. ער הארט זיך באטראכטן, וואס דא טוט זיך... נאט, זאל עס ווערן אויס-גוט ! ? א, ס'ארא גרויס אומגליק עס רוקט זיך אן אויף אים.

— אין דייזן, זאג מיר...

—וואס פאם ?

— ווי איז איר נאמען ?

— סיידי... איך האב דאך דיר נאר וואס געזאגט.

— ס'מיין איר פאמיליען נאמען ?

— א ?.. איך וויים אליין ניט... מדאנע : ס'איז מיר נארנישט איינגע-פאלן צו פרגען. מען רופט איר סיי-די, אין שוין... זע נאר... איך האב זיך קיינמאל ניט נאכקעפרעגט אויף איר נאמען.

א האפענונג האט אויפגעבליצט אין סילווערס אויגן. אפשר איז עס בלויז אן עולאקייט ? עס טרעפט אמאל... אבער די עולאקייט איז אזא פינקט-לאכע. זי זעט אויס פונקט ווי עוועלין אין יענער צייט וואס ער האט זיך מיט איר געגעסן...

צום זון האט ער געזאגט :

— אלריט... מיין וועלן דערפון נאך רעדן... איצט פיל איך ניט גוט... אין אז דו וועסט איר שרייבן, אדרבא, דער-ווייס זיך איר פאמיליענ-נאמען.

— צו וואס עפעס פרעגסטו זיך נאך אויף איר פאמיליע נאמען ?

— גלאט אזוי !

— פאם ! עענסט זי ?..

— ניין... נאר דאכט מיר...

— וואס פאם ? ,וואס מיינסטו צו זאגן ? ווי מארנע דו קוקסט ?

— איך האב געהאט אמאל געפאנט א פאמיליע... זי זעט אויס זייער ענ-לאך צו ענע...

דא האט זיך דייזן געכאפט, שא ! אויפן ברוין, דאכט מיר איז איר אר-דעם מיט איר פון נאמען.

ער האט ווידער ארויסגענומען איר ברוין פון שופלאד. האט געכאפט א קוק :

— יא...

— ער איז דא, דער נאמען ?

— יא... פעלד.

— פעלד ?

— פעלד.

מיסטער סילווער איז געווארן ווייס ווי קאלך. האט באקומען גרויסע אויגן און א פארצווייפלטע פנים. חייסט עס : דאס איז עוועלינס טאכטער... זיין טאכטער... נאט ! זיין זון האט זיך פארליבט אין פאטערס איינגע טאכ-טער !

די אויבערראשונג איז געווען א שווער-ע, א פלוצלינגע. עס האט אים אינ-אנצן צעטיילט...

דייזן האט געקוקט אויפן פאטער. ער האט ניט געקאנט באגרייפן, וואס ער איז אזוי צעטומלט. און מיסטער סילווער האט ערגאר געזומען שמייכ-לען מיט א מארגעס שמייכל אין דער-ביי שטאמלען :

— א באקאנטע פאמיליע... איך האב אמאל געקאנט די עלטערן פון דעם מיידל.

— ווירקלאך ?

— אזוי שיינט מיר... דאכט מיר יא... פעלד איז געווען דער פאמיליע נאמען...

— א, ווי גוט !

דייזן איז געווען דערפון איבעראש-ט ווי... פאם ! זי איז אזוי שיין. זי האט אזא פיין הארץ. זי איז אזוי איידל. ער איז אויפגעשפרונגען. איז צו צום טיש — האט ארויסגענומען דאס בילד אין דערלאנגט דעם פאטער.

וואס איז פריצעס געשען מיט מיס-טער סילווער ?

ווי ער האט געגומען די פאטאגראפיע אין דאס אויגן און זיך איינגעקוקט אין בילד, האט ער געגעבן א מאך צו די אויגן, האט זיי גלייך צוריק געעפנט. ווי ער וואלט ניט געקאנט זעען. ער האט זיך געגעבן א שטעל אויף. זיין פנים איז געווארן בלאס אזוי צעטומלט ווי א גרויס געפאר וואלט לעבן אים געווען. ער האט ניט געקאנט קיין ווארט אויסריידן. ער האט געגומען אזש צו-טערן.

אבער דייזן האט גערעדט מיט באר-גיסטערונג :

—זע ס'ארא פיין פנים...

— מיסטער סילווער האט זיך אנגע-שטרענגט מיט אלע כחות אין האט קוים געענטפערט :

— יא, זייער שוין... זייער...

— א, זי איז א וואונדערלאך מיידל, פאם !

— א ? יא... זעט איס...

מיסטער סילווער האט זיך אויף ווי-ניל עס אין בא